

PMS EN PMDD

ALLES WAT EEN GYNAECOLOOG MOET WETEN

HET PERSPECTIEF VAN DE GYNAECOLOOG

NAJAARS SYMPOSIUM WPOG

17-10-2024

MAAIKE TRAAS-HOFMANS

ONTHULLING

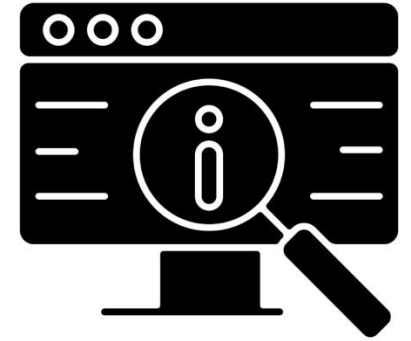

- Ik draag de WPOG een warm hart toe als oud-bestuurslid
- Ik ontvang geen vergoeding van noch heb ik banden met de farmaceutische industrie
- Ik ben medeauteur van de NVOG-richtlijn PMS
- Ik maak deel uit van de MWAR van Stichting PMDD Nederland
- Met vrouwen bedoel ik personen geboren met functionerende eierstokken

BRONNEN

- NVOG-richtlijn Pre Menstrueel Syndroom 2023
- ISPMDD 4th consensus 2016
- Patiëntvereniging Stichting PMDD Nederland
- Eigen klinische ervaring

INDELING

- Wie ben ik?
- Informatie over PMS en PMDD
- Uitdagingen en valkuilen voor de gynaecoloog
- Tijd voor vragen en interactie

WIE BEN IK?

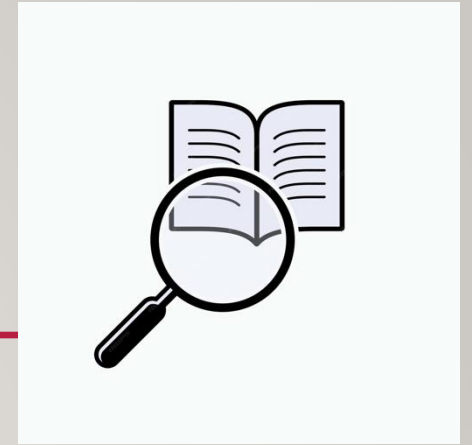

- Maaïke A.F. Traas-Hofmans
- Geboren in 1975
- Gynaecoloog in Gelre Ziekenhuizen Apeldoorn en Zutphen
- Subspecialist voortplantingsgeneeskunde & endocrinologie
- Seksuoloog NVVS i.o. in Gelre en Deventer Ziekenhuizen
- Gehuwd en moeder van 5 in een samengesteld gezin te Zutphen

PMS: DEFINITIE

- Syndroomdiagnose, grote belevingscomponent
- Combinatie van fysieke en mentale klachten
- Cyclisch karakter: in de luteale fase van de ovulatoire cyclus
- Tenminste 2 achtereenvolgende cycli prospectief gescoord
- Geen criteria voor aantal of ernst van de klachten

Figuur 1.1 PMS Kalendertest

Dag	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
<i>Symptomen</i>																															
Gespannen borsten																															
Opgeblazen gevoel																															
Prikkelbaarheid																															
Wisselende stemming																															
Gespannenheid																															
Somberheid																															
Extra stress thuis/werk																															
<i>Kruis menstruatie aan</i>																															

Gehele periode (31 dagen) klachten bijhouden.

Geef de ernst van de klachten aan met behulp van onderstaande symbolen:

Geen klachten

Matige klachten

Milde klachten

Ernstige klachten

PMS: DEFINITIE

- Kern PMS
  - PMSa: vooral mentale klachten
  - PMSb: vooraf fysieke klachten
  - PMSc: fysieke en mentale klachten

- Variant PMS
  - premenstruele exacerbatie van onderliggende aandoening
  - progestageen geïnduceerde PMS
  - PMS zonder menstruatie of zonder ovulatie

PMDD: DEFINITIE

- *DSM-V diagnose*
  - A) Cyclisch karakter; in de luteale fase én symptoomvrije week
  - B) Tenminste 5 uit 11 psychische symptomen
  - C) Tenminste 1 symptoom uit kernrij
  - D) Leidend tot disfunctioneren in meerdere domeinen
  - E) Niet vooral het gevolg van een andere psychiatrische aandoening
  - F) Tenminste 2 cycli prospectief gescoord
  - G) Niet het gevolg van medicatie- of drugsgebruik of andere ziekte

DIFFERENTIAALDIAGNOSE PMS EN PMDD

- Burn-out
- Overgangsklachten
- Psychiatrische aandoening (borderline persoonlijkheidsstoornis / bipolaire stoornis)

ETIOLOGIE PMS EN PMDD

- Genetische predispositie?
- Sensitatie?
- Kwetsbaarheid?
- Gerelateerd aan opioïden-, GABA- en serotoninesystemen

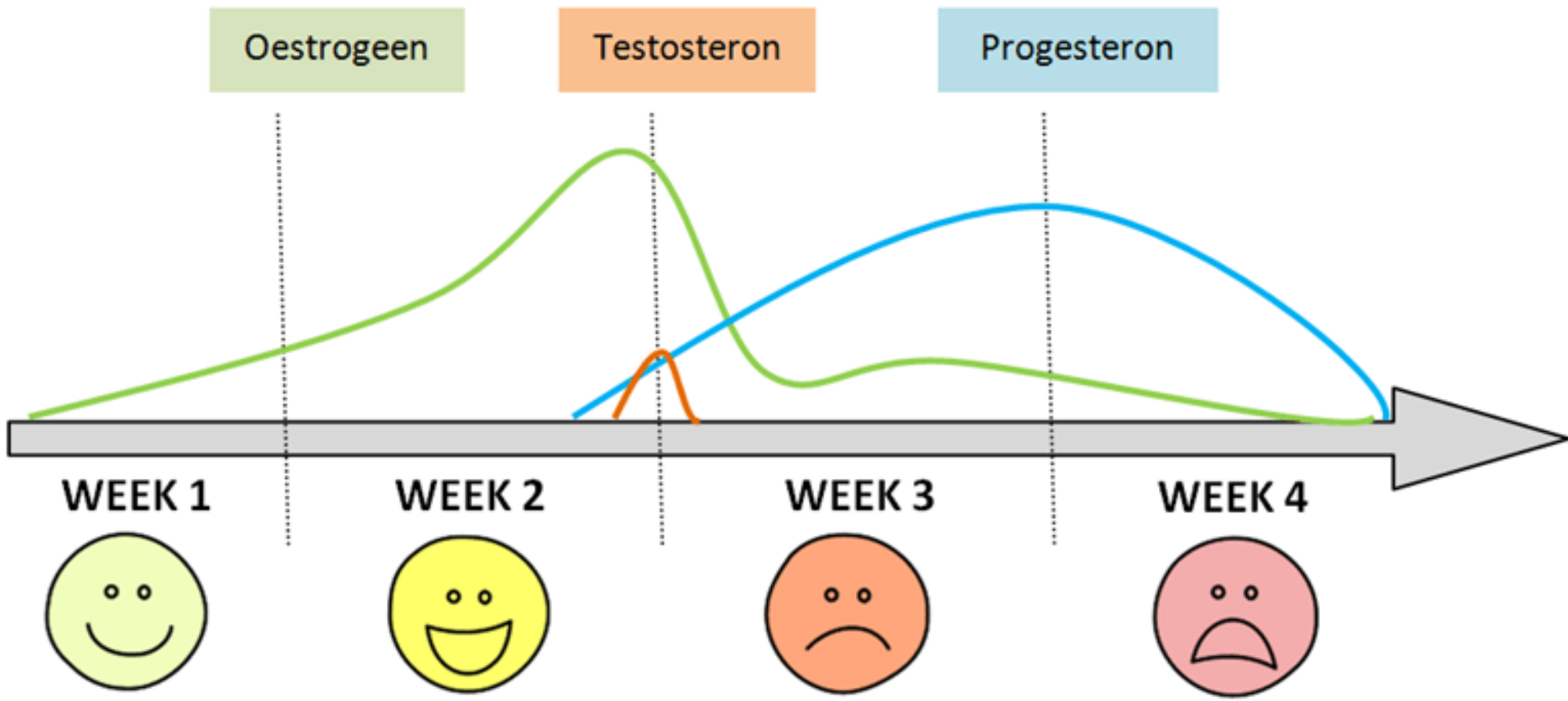
>> **Biopsychosociale** multifactoriële etiologie

DEFINITIE EN ETIOLOGIE PMS EN PMDD VOLGENS JIP & JANNEKE

- Overgevoeligheid van lijf en/of brein voor de normale (cyclische) fluctuatie van hormonen
- De hormonen zelf zijn niet gestoord
- Progesteron is de “boosdoener”

PREVALENTIE PMS EN PMDD (TEZAMEN)

- in Nederland maar ook in andere landen en op andere continenten
- in de vruchtbare leeftijd
- niet tijdens zwangerschap en na de menopauze

BEHANDELING PMS EN PMDD

---

1. ERKENNING !
2. Aanpassing leefstijl & omgeving
3. Vermindering gevoeligheid lijf & brein
4. Vermindering fluctuaties hormonen
5. Combinatie van interventies

ERKENNING: LOTGENOTENCONTACT

NIEUWE ACOG Clinical Practice Guideline voor premenstruele stoornissen | Lees de IAPMD-positieverklaring >

IAPMD

DOE MEE WINKEL BLOG VERBINDEN ABONNEREN DONEER NU

PMDD Nederland Stichting PMDD Nederland

Zoeken... Doneren

SSEN PMDD PMD ZELF-SCHERM VOOR PATIËNTEN VOOR PROFESSIONALS STEUNEN

PMDD PMDD Support Voor professionals Over ons Nieuws Helpen PMDD Forum

PMDD
PreMenstrual Dysphoric Disorder
Premenstruele dysfore stoornis

Wat is PMDD? PMDD & PMS

AANPASSING LEEFSTIJL & OMGEVING

- Omgeving inlichten
- Gezonde leefstijl
- Vermindering draaglast in luteale fase

VERMINDERING GEVOELIGHEID LIJF & BREIN

- Cognitieve gedragstherapie
- SSRI: R/ Fluoxetine 1 dd 20 mg alleen in de luteale fase of continu

VERMINDERING HORMOONFLUCTUATIES

Ovulatierepressie!

1. Drosperinonhoudend OAC continu (Yasmin^R)
2. GnRH-analoog (Lucrin^R)
3. GnRH-analoog of -antagonist met add-back (Lucrin^R + Bijuva^R of Ryeqo^R)
4. Bio-identieke hormonen zonder GnRH-analoog (cave hoge doses nodig voor onderdrukking van ovulatie)

BIO-IDENTIEKE HORMONEN

- Transdermaal estradiol
    - pleisters 50/75/100 mcg 2x per week
    - spray 1 dd 1-2-3x dagelijks
    - gel 1 dd 1-2-3 pompdoseringen dagelijks
  - Natuurlijk progesteron
    - progesteron oraal of vaginaal dagelijks ante noctem 100-200 mg
- *In de postmenopauze geen verhoogd risico op HVZ/trombose/mammaca*
- *Risico van hoge doses premenopauzaal onbekend*

COMBINATIE VAN INTERVENTIES

- Serieel toepassen
- Eerst aanpassing omgeving en leefstijl
- Dan toevoegen begeleiding psycholoog / CGT
- Dan SSRI en/of hormoonbehandeling

CAVE: te snelle conclusies/wisselingen en te hoge verwachtingen

IDEALITER: multidisciplinaire behandeling

ULTIMUM REFUGIUM

- Operatieve verwijdering van ovaria (eventueel met uterus + tubae)
- Niet onder de leeftijd van 40 jaar
- Pas als een stabiele situatie is bereikt met GnRH-analogen (+add-back)
- Na zorgvuldige counseling over de korte en lange termijn risico's
(cave testosterondepletie)

UITDAGINGEN EN VALKUILEN VOOR DE GYNAECOLOOG

- Consulten kosten tijd; afraffelen keert zich tegen je
- Denk kritisch na over de (juiste) diagnose
- Ken je lokale netwerk (psychologische/psychiatrische zorg)
- Wees transparant en eerlijk; reële verwachtingen over effect behandeling én afbakening van beschikbare tijd
- In dubio abstinence

WAARMEE IK OOK GEEN RAAD WEET

- Ghost cycli
- Hormooncoaches of vriendinnen die hun eigen ervaringen projecteren op de patiënte
- Verzoek om zeer hoge doseringen hormoonsuppletie en/of testosteron zonder tekort

WAT ONS WIJZER MAAKT

- De PERIOD.studie → inzicht in PMS, PME en PMDD
- Inclusie voor vrouwen 16-60 jaar
- Met een regelmatige cyclus
- Niet zwanger
- Met beschikking over digitaal device zoals telefoon/desktop/laptop
- Met beheersing van de Nederlandse taal

OM TE ONTHOUDEN:

- PMS en PMDD komen vaak voor (5%)
- Denk en benader biopsychosociaal
- Volg rustig het stappenplan volgens de richtlijnen
- Ken je (lokale) netwerk

TIJD VOOR VRAGEN / INTERACTIE
